

Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій пол. XIX ст.

План

1. Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії, адміністративно-територіальний поділ.
2. Реформи Марії Терезії та Йосифа II.
3. Діяльність «Руської трійці» та Головної руської ради (ГРР).

Дати:

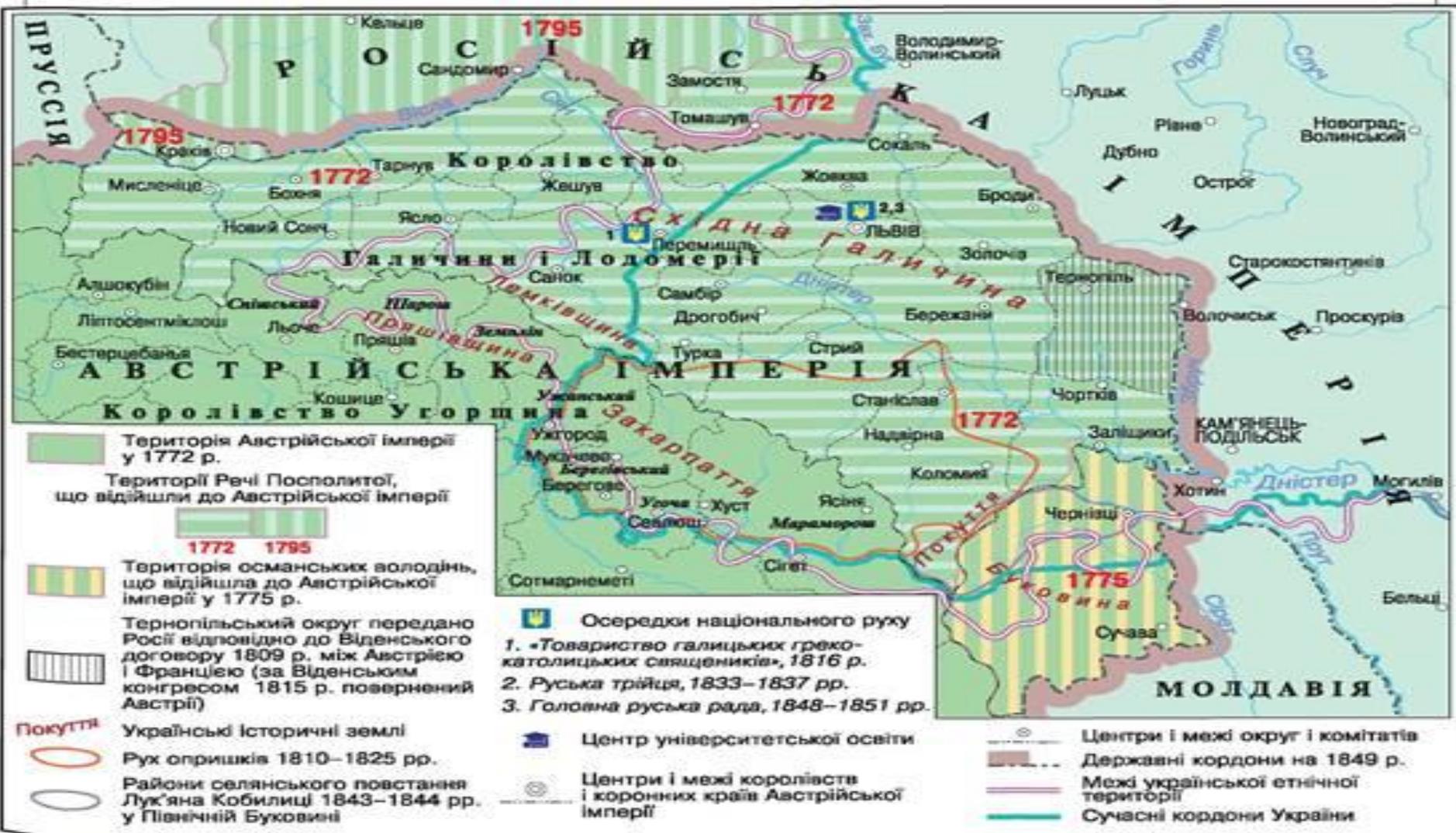
- 1816 р. – Товариство галицьких греко-католицьких священиків;
- 1833 - 1837 рр. - діяльність «Руської трійці»;
- 1848 р.- скасування панщини в Галичині.

Персоналії:

- М.Шашкевич, І.Вагилевич, Я.Головацький, Л.Кобилиця, І.Могильницький.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії.

Галичина в 1772 р. відійшла до Австрії внаслідок першого поділу Польщі, туди ж у 1774 р. — Буковина. Закарпаття ще раніше належало Угорщині, а вона — теж входила до складу Австрійської імперії.

Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель.

Фактично Закарпаття управлялося з Буди (Будапешта) Угорщиною — Братиславське намісництво Угорського королівства.

Буковина у 1787 р. була приєднана до Галичини , а після 1849 р. їй знову було надано статус окремої провінції (краю).

Інші українські землі були об'єднані разом з польськими у «Королівство Галичини і Лодомерії». На соціальній драбині західноукраїнського суспільства українці займали найнижчий щабель

Східна Галичина	Буковина	Закарпаття
<p>65 % населення - Українці (селяни, духовенство, інтелігенція).</p> <p>20 % — поляки (шляхта).</p> <p>10 % — євреї (купці, ремісники, лихварі).</p> <p>5 % — інші національності</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Більшість населення складала українці, переважно селяни. • Панівне становище займають румуни (бояри) 	<ul style="list-style-type: none"> • Більшість населення також складала українці (селяни). • Панівне становище займають угорці (поміщики, ремісники). • Також проживали румуни, поляки (купці, ремісники, службовці), німці (чиновники, службовці)

Всього в Західній Україні проживало 3,5 млн чоловік, з них українців - 2 млн чоловік

Правління Марії-Терезії та її сина Йосифа II – епоха реформ в Австрійській імперії

Реформи Марії Терезії та Йосифа II 1770-1780 рр.

Аграрна	<p>Скасування особистої залежності селян від поміщиків (1782).</p> <p>Надання селянам громадянських прав (одружуватися без згоди пана, переселятися, обирати професію, передавати майно в спадок тощо). Обмеження панщини трьома днями на тиждень (1786).</p> <p>Скасування панщини, заміна її чиншем (1789) (незабаром скасований).</p>
Релігійна	<p>Запровадження свободи віросповідання (1781).</p> <p>Зрівняння в правах греко-католицького духовництва з римо-католицьким (1781).</p> <p>Підготовка священнослужителів державою: заснування греко-католицької семінарії у Відні (1774) для навчання руського духовенства («Барбареум») (у 1783 р. її було переведено до Львова).</p>
Освітня	<p>Відкриття світських шкіл державним коштом.</p> <p>Запровадження обов'язкової шкільної освіти дітей віком 6-13 років. Створення трикласних «тривіальних», чотирікласних «головних» та шестикласних «нормальних» шкіл.</p> <p>Запровадження навчання рідною мовою в однокласних парафіяльних школах.</p> <p>Закриття єзуїтської академії у Львові, відкриття натомість Львівського університету (1784).</p> <p>Відкриття при Львівському університеті Руського інституту («Студіум рутенум») з руською (українською) мовою викладання (1787).</p>

Наслідки реформ

1. Позитивний вплив на політичну модернізацію краю.
2. Посилення німецького впливу, українці, як і раніше, усунуті від участі в управлінні.
3. У той час, коли Йосиф II ліквідував найогидніші вияви кріпацтва, Катерина II запроваджувала його для мільйонів українських селян, позитивні зміни в становищі селян і греко-католицької церкви.
4. Поширення серед селян і греко-католицького духівництва прихильного ставлення до Габсбургів.

Марія
Терезія
будучи
коронова
ною
королем
Угорщини

Реформи Марії Терезії та Йосифа II позитивно позначилися на господарському житті Західної України, але вони були не настільки глибокими, щоб суттєво змінити ситуацію.

Основною галуззю економіки залишалося сільське господарство, з яким було пов'язане життя майже всього населення. Початок промислового перевороту в німецьких і чеських провінціях Австрії дуже негативно вплинув на галицьку промисловість.

Загалом західноукраїнські землі перетворювалися на аграрний придаток вказаних провінцій Австрії. Українцями управляли іноземці: в Галичині — польська шляхта, на Буковині — румунські бояри, в Закарпатті — угорські пани.

Перша хвиля національного відродження в Галичині

- Іван Могильницький - автор першої в Галичині «Граматики» українською мовою та наукового трактату «Відомість о руськім язиці».
- Михайло Лучкай - створив шеститомну «Історію карпатських русинів» та першу в західноукраїнських землях друковану «Граматику слов'яно-руської мови».

Лук`ян Кобилиця -

громадський і політичний діяч.

- в 1840 р. керівник селянського руху в австрійській частині Буковини.
- За конституцією 1849 р. Буковину проголошено окремим коронним краєм з своїм сеймом та адміністрацією.

Діяльність "Руської трійці"

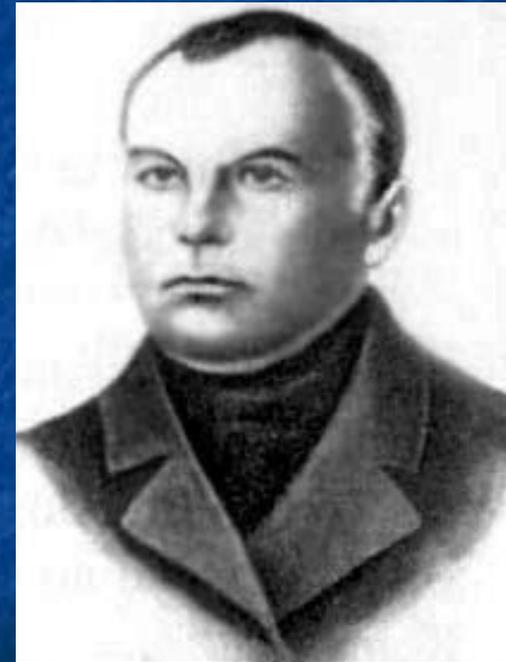
"Руська трійця" (1833 — 1837 рр.) — громадсько-культурне угруповання демократичного спрямування, що сформувалося серед української студентської молоді Львівського університету та вихованців греко-католицької духовної семінарії, очолювали М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький.

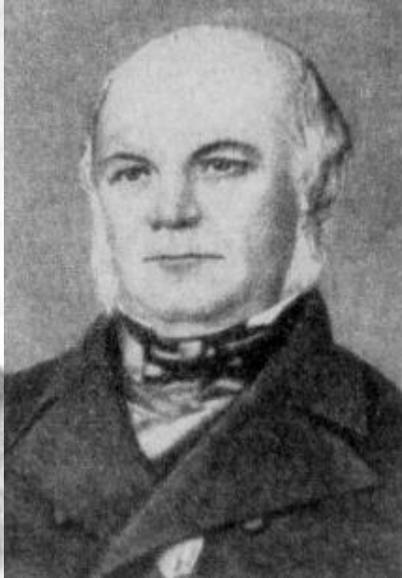
Шашкевич Маркіян
Семенович

Вагилевич Іван
Миколайович

Головацький Яків
Федорович

**М.Шашкевич Я.
Головацький**

І.Вагилевич (студенти Львівського університету)

«Руська трійця»:

**Завдання:
піднесення статусу
української мови,
розширення сфери її
вжитку і впливу,
сприяння
пробудженню
національної
свідомості.**

**У 1837 р. видано альманах
«Русалка Дністрова».**

Головною постаттю був М. Шашкевич, який у 1836 р. виголосив першу публічну промову українською мовою в музеї духовної семінарії перед духівництвом і запрошеними гостями.

Інші дії:

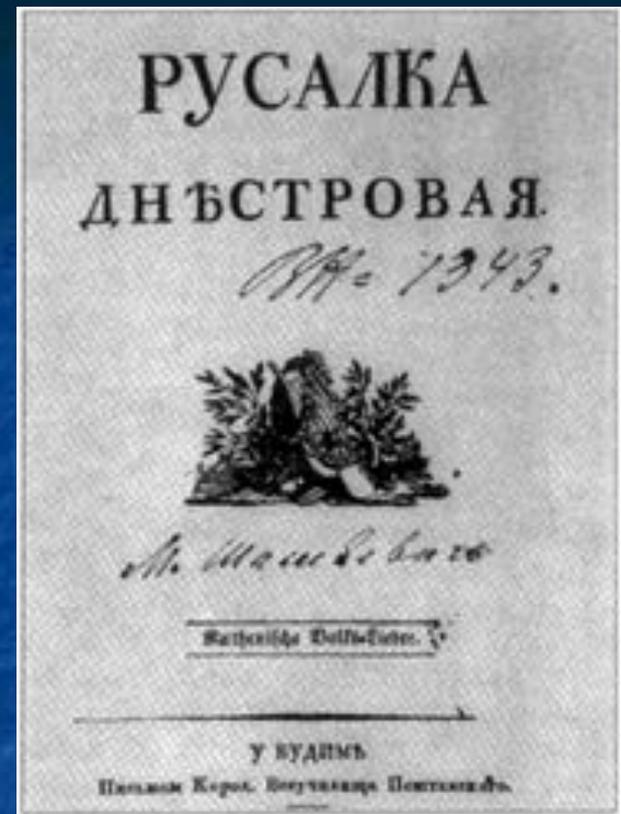
- 1. Збирання українського народного фольклору.**
- 2. Підтримка використання української мови у побуті інтелігенції.**
- 3. Підготовка М. Шашкевичем першої української "Читанки" (1836 р., сам термін належить Шашкевичу).**
- 4. Підготовка до друку збірки поезій народною мовою, у якій виразно звучав заклик до єднання народу, до національного пробудження. В 1837 р. цю збірку (альманах) "Русалка Дністрова" вдалося видати у Буді (Будапешті). Фактично альманах став політичним маніфестом українського національного руху.**

Основні ідеї альманаху:

1. Визнання єдності українського народу.
2. Пропаганда ідеї власної державності.
3. Уславлення народних борців за національне визволення.

80

И спинує-ся на березѣ,
Головочку склониў
И тяженько задумає-ся,
И слѣзи не врониў...
Румяное лице зблѣдло.
И губи зівяли
Серце его в горованю,
И душа в печали;
И кленучи сам собою
Взяє-ся нарѣкати:
„Проклятая розлучнице!
На що свѣт вязати!?
Розігнала-сь дрібні дѣти...
На що-сь мя зводила?!
Через тебе лишиў милу.
Ти мя спечалила —
Бує-ѣм тобѣ все вѣрненькій
Згадуває гадочки —
Все пропало, минуло-си,
Заростут стежочки.
Ти не була менѣ щира
К собѣ-сь приначала,
Як роздає-ѣм срібло, злото,
З мене-сь ся смѣяла. —
У грудь нишѣ роспукою
Печаль ся копає,
Ах змариѣ-ем, почориѣ-ем
Серце ми ся крає! — —
Чи я хошу, чи и ляжу
Житьом прокланяю,

За словами І. Франка «збірка була свого часу явищем наскрізь революційним». Все що робили трійчата було нове і незвичне. У своїх збірках вони не використовували книжної церковної мови, а навпаки хотіли впровадити живу народну мову.

